

Rolnummers 5727 en 5805
Arrest nr. 145/2014 van 9 oktober 2014

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen betreffende artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Namen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en A. Alen, en de rechters E. De Groot, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût en T. Giet, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging*

a. Bij vonnis van 2 oktober 2013 in zake J.G. tegen M.M., R.M. en P.W., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 11 oktober 2013, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Namen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek, in zoverre het bepaalt dat de vordering van de man die het vaderschap van het kind opeist, moet worden ingesteld binnen het jaar na de ontdekking van het feit dat hij de vader van het kind is, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, en zelfs andere supranationale wettelijke bepalingen zoals het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, doordat het de niet binnen de wettelijke termijn ingestelde vordering tot betwisting van het vaderschap als absolute grond van niet-ontvankelijkheid instelt, zonder dat de rechter bij wie een dergelijke vordering aanhangig is gemaakt, de mogelijkheid heeft om te beoordelen of de biologische waarheid, rekening houdend met de aanwezige belangen en met het gedrag van de partijen, niet moet samenvallen met de klaarblijkelijk door het betrokken kind beleefde socioaffectieve werkelijkheid ? ».

b. Bij vonnis van 18 december 2013 in zake G.W. tegen N.G. en I.C., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 10 januari 2014, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Namen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek, in zoverre het bepaalt dat de vordering van de man die het vaderschap van het kind opeist, moet worden ingesteld binnen het jaar na de ontdekking van het feit dat hij de vader van het kind is, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, en zelfs andere supranationale wettelijke bepalingen zoals het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, doordat het de niet binnen de wettelijke termijn ingestelde vordering tot betwisting van het vaderschap als absolute grond van niet-ontvankelijkheid instelt, zonder dat de rechter bij wie een dergelijke vordering aanhangig is gemaakt, de mogelijkheid heeft om te beoordelen of de biologische waarheid, rekening houdend met de aanwezige belangen en met het gedrag van de partijen, niet moet samenvallen met de klaarblijkelijk door het betrokken kind beleefde socioaffectieve werkelijkheid ? ».

Kan, voor het overige, het antwoord op die vraag verschillen, zonder nieuwe discriminaties te doen ontstaan, tussen de situatie van het kind wiens vaderschap niet wordt betwist (de strikte termijn van een jaar zou dan worden toegepast) en de situatie van het kind wiens vaderschap wel wordt betwist (in welk geval niet de strikte termijn van een jaar zou worden toegepast, maar het resultaat van het DNA- of bloedonderzoek) ? ».

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 5727 en 5805 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

Memories zijn ingediend door :

G.W., bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. A. Hancotte, advocaat bij de balie te Namen, in de zaak nr. 5805;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. S. Depré en Mr. E. de Lophem, advocaten bij de balie te Brussel, in de zaak nr. 5727 en in de zaak nr. 5805.

Bij beschikking van 18 juni 2014 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers F. Daoût en T. Merckx-Van Goey te hebben gehoord, beslist dat de zaken in staat van wijzen zijn, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 9 juli 2014 en de zaken in beraad zullen worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, zijn de zaken op 9 juli 2014 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in de bodemgeschillen*

In de zaak nr. 5727 is R.M. in 1991 geboren. Op het ogenblik van zijn verwekking en van zijn geboorte was zijn moeder, P.W., gehuwd met M.M., hoewel zij van hem gescheiden leefde. M.M. is met toepassing van artikel 315 van het Burgerlijk Wetboek dan ook de vermoedelijke vader van het kind. Dat vaderschap wordt voor het verwijzende rechtscollege betwist door J.-C.G. die beweert de biologische vader van het kind te zijn. De vordering van die laatste wordt door geen van de partijen voor de verwijzende rechter betwist, die evenwel vaststelt dat de vordering van J.-C.G. onontvankelijk is wegens verjaring op grond van artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek.

In de zaak nr. 5805 is N.G. in 2006 geboren. Op het ogenblik van zijn verwekking en van zijn geboorte was zijn moeder, I.C., gehuwd met N.G., die met toepassing van artikel 315 van het Burgerlijk Wetboek wordt vermoed de vader van het kind te zijn. Het vaderschap wordt voor het verwijzende rechtscollege echter betwist door G.W., die beweert de biologische vader te zijn. Geen van de partijen betwist het vaderschap van G.W. voor het verwijzende rechtscollege. Dat laatste is evenwel van oordeel dat de vordering, in zoverre hij meer dan een jaar vóór die vordering op de hoogte was van zijn vaderschap, met toepassing van artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek is verjaard.

III. *In rechte*

- A -

A.1.1. Met betrekking tot de enige vraag die in de zaak nr. 5727 door de verwijzende rechter is gesteld, die identiek is aan de eerste vraag die in de zaak nr. 5805 door de verwijzende rechter is gesteld, geeft de Ministerraad in zijn memorie aan dat de categorieën van personen waartussen een discriminatie wordt aangevoerd, niet in de vragen worden geïdentificeerd. De in beide zaken gestelde prejudiciële vragen zouden dan ook geen antwoord behoeven.

A.1.2. In ondergeschikte orde onderzoekt de Ministerraad de overeenstemming van de getoetste regel met andere referentie-bepalingen die hem relevanter lijken dan die welke in de prejudiciële vragen worden aangehaald, namelijk artikel 22 van de Grondwet en artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Volgens de Ministerraad zou uit de rechtspraak van het Hof, in het bijzonder uit de arresten nrs. 144/2010, 20/2011, 96/2011 en 122/2011, voortvloeien dat dat Hof in de wetgeving betreffende de afstamming de absolute onmogelijkheid voor de rechter om de aanwezige belangen tegen elkaar af te wegen, heeft veroordeeld. Artikel 318,

§ 2, van het Burgerlijk Wetboek, waarin voor de persoon die de afstamming opeist, een verjaringstermijn van één jaar wordt vastgelegd vanaf de ontdekking dat die persoon de vader van het kind is, zou de rechter echter niet op absolute wijze beletten die belangen tegen elkaar af te wegen. Het zou hem pas na afloop van een termijn van één jaar beletten zulks te doen. Enkel de nalatigheid van de vader die zijn biologische ouderschap heeft ontdekt, zou dat gevolg hebben. De Ministerraad wijst erop dat zulks precies de redenering is die door het Hof in zijn recent arrest nr. 139/2013 in aanmerking is genomen. Hij verzoekt het Hof dan ook die redenering in het onderhavige geval over te nemen.

A.1.3. De Ministerraad wijst erop dat het inkorten van de verjaringstermijn slechts schijnbaar is sedert de bij de wet van 1 juli 2006 ingevoerde hervorming. Het criterium van de ontdekking van het biologische vaderschap dat het criterium van de gerechtvaardigde twijfel als aanvangspunt van de verjaringstermijn heeft vervangen, houdt immers in dat het vaderschap is vastgesteld vooraleer de verjaringstermijn begint te lopen. In de praktijk zal die bewijsvoering echter pas plaatsvinden ter gelegenheid van een gerechtelijk deskundigenonderzoek zodra de zaak bij de rechter aanhangig is gemaakt. De Ministerraad staat stil bij het feit dat er in de zaken die aan de verwijzende rechter worden voorgelegd, wel degelijk zekerheid bestaat over het vaderschap van diegene die het opeist en vraagt zich bijgevolg af of de verjaringstermijn wel degelijk is beginnen te lopen.

A.1.4. De Ministerraad merkt eveneens op dat de verjaringstermijn bedoeld in het geding zijnde bepaling het kind niet belet zijn rechten te doen gelden. Dat kind is immers houder van een vordering en heeft tien jaar om ze in te stellen tussen de leeftijd van 12 en 22 jaar. Ten slotte voert de Ministerraad aan dat de verjaringstermijn het niet onmogelijk maakt rekening te houden met het belang van de vader. De in artikel 318, § 2, van het Burgerlijk Wetboek bedoelde verjaring doet immers geen afbreuk aan het recht om in rechte op te treden ter betwisting van het vermoedelijke vaderschap. Met het belang van de vader kan aldus rekening worden gehouden ter gelegenheid van de door het kind ingestelde vordering en bij andere gelegenheden, bijvoorbeeld die welke voortvloeit uit artikel 375*bis* van het Burgerlijk Wetboek, krachtens hetwelk aan de persoon die met het kind een bijzondere affectieve band heeft ontwikkeld, een recht op persoonlijk contact met dat kind kan worden toegekend.

A.1.5. De Ministerraad besluit dat de bestreden bepaling een legitiem doel van de wetgever weergeeft, en zulks op objectieve, redelijke en evenredige wijze.

A.1.6. In de zaak nr. 5727 voegt de Ministerraad tot besluit eraan toe dat hij bij het opstellen van zijn memorie kennis heeft genomen van het arrest van het Hof dat op 7 november 2013 is gewezen op prejudiciële vragen die door de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge in verband met hetzelfde artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek zijn gesteld. Hij is van mening dat het arrest van het Hof de overwegingen die voorafgaan, evenwel niet op de helling zet.

A.1.7. Met betrekking tot de tweede prejudiciële vraag die in de zaak nr. 5805 is gesteld, voert de Ministerraad aan dat de categorieën van personen waartussen een discriminatie wordt aangevoerd, daarin niet worden geïdentificeerd. Uit de motieven van het verwijzingsvonnis zou evenwel blijken dat de beoogde categorieën van personen, enerzijds, de kinderen zijn wier vaderschap niet wordt betwist en, anderzijds, diegenen wier vaderschap wel wordt betwist.

Volgens de Ministerraad zou er geen verschil in behandeling bestaan tussen de twee beoogde categorieën van personen. Artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek heeft immers enkel betrekking op kinderen wier vaderschap wordt betwist, hetgeen wel degelijk het geval is in de aan de verwijzende rechter voorgelegde zaak. Volgens de Ministerraad zou die verwijzende rechter wellicht een ander geval beogen : dat waarin de partijen bij een vordering tot betwisting van het vaderschap het in werkelijkheid eens zijn over het feit dat het wettelijk vaderschap, *in casu* dat wat krachtens artikel 315 van het Burgerlijk Wetboek vaststaat, niet met de werkelijkheid overeenstemt. Het zou dan ook niet gaan om een geval waarin het vaderschap niet wordt betwist, maar integendeel om een geval waarin het vaderschap unaniem wordt betwist. De getoetste regel zou evenwel geen betrekking hebben op dat geval.

De Ministerraad voegt eraan toe dat de ontdekking, door de eiser, dat hij de vader van het kind is in de zin van paragraaf 2 van de getoetste regel, een zekerheid inhoudt. De instemming van de partijen zou echter noch de partijen, noch de rechter een dergelijke zekerheid bieden. Hoewel de bekentenis een bewijsmiddel vormt dat thans toelaatbaar is, zelfs inzake de staat van de personen, voorzien de regels met betrekking tot de vaststelling van de afstamming van vaderszijde geenszins erin dat een onderlinge overeenstemming tussen de moeder, de vermoedelijke vader en diegene die het vaderschap opeist, zou kunnen volstaan om de afstamming van vaderszijde vast te stellen. In een dergelijk geval zouden het leven en het belang van het kind immers volledig worden genegeerd. De Ministerraad besluit dat de interpretatie van de getoetste regel die door de verwijzende rechter in de tweede prejudiciële vraag wordt gesuggereerd, niet met de lering van het Hof in zijn rechtspraak overeenstemt. Die vraag zou dan ook ontkennend moeten worden beantwoord.

A.2.1. In zijn memorie preciseert de eiser voor de verwijzende rechter in de zaak nr. 5805 dat volgens artikel 25, § 5, van de wet van 1 juli 2006, in werking getreden op 1 juli 2007, uitdrukkelijk was bepaald dat de personen die de rechten bezitten die voortvloeien uit de onderhavige wet, nog een vordering kunnen instellen binnen een termijn van één jaar vanaf die inwerkingtreding. De vordering van de conluant zou dus ontvankelijk zijn geweest tot 1 juli 2008.

A.2.2. De eiser voor de verwijzende rechter erkent dat de vordering die hij heeft ingesteld, onontvankelijk zou kunnen worden verklaard aangezien zij verjaard is en te laat komt. Hij baseert zich evenwel op de rechtspraak van het Hof om te besluiten dat de in het voormelde artikel 25, § 5, bedoelde termijn zeer beperkt en bijgevolg discriminerend zou zijn door de belangen van het kind bij de eerbiediging van zijn privé- en gezinsleven, zoals zij door artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en artikel 22 van de Grondwet worden gewaarborgd, zonder geldige en toereikende redenen te schaden.

A.2.3. Uit het arrest nr. 96/2011 van het Hof zou eveneens blijken dat artikel 318, § 2, van het Burgerlijk Wetboek, geleet op artikel 331 van hetzelfde Wetboek, een ontoelaatbare discriminatie in het leven roept tussen de personen die binnen het huwelijk zijn geboren en diegenen die buiten het huwelijk zijn geboren, aangezien de eerstgenoemden over een termijn van 22 jaar beschikken om het vermoeden van vaderschap dat is vastgesteld ten aanzien van de echtgenoot van de moeder, te betwisten, terwijl de laatstgenoemden over een termijn van 48 jaar beschikken. Er zou een onverantwoorde discriminatie bestaan tussen die laatstgenoemden en de situatie van de biologische vader die maar over een termijn beschikt van één jaar, vanaf de ontdekking dat hij de vader van het kind is, of zelfs één jaar vanaf de inwerkingtreding van de wet van 1 juli 2006, om in rechte te treden.

- B -

B.1.1. Hoewel zij artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek in zijn geheel beogen, hebben de prejudiciële vragen betrekking op paragraaf 2 van dat artikel, die bepaalt :

« De vordering van de moeder moet worden ingesteld binnen een jaar na de geboorte. De vordering van de echtgenoot moet worden ingesteld binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat hij niet de vader van het kind is, die van de man die het vaderschap van het kind opeist moet worden ingesteld binnen het jaar na de ontdekking van het feit dat hij de vader van het kind is en die van het kind moet worden ingesteld op zijn vroegst op de dag waarop het de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt en uiterlijk op de dag waarop het de leeftijd van tweeëntwintig jaar heeft bereikt of binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat de echtgenoot zijn vader niet is.

Indien de echtgenoot overleden is zonder in rechte te zijn opgetreden, terwijl de termijn om zulks te doen nog niet verstreken is, kan zijn vaderschap binnen een jaar na zijn overlijden of na de geboorte, worden betwist door zijn bloedverwanten in de opgaande en in de neerdalende lijn.

[...] ».

B.1.2. Het vermoeden van vaderschap vindt zijn grondslag in artikel 315 van het Burgerlijk Wetboek, dat bepaalt dat het kind dat geboren is tijdens het huwelijk of binnen 300 dagen na de ontbinding of de nietigverklaring van het huwelijk, de echtgenoot tot vader heeft.

B.2.1. In beide zaken wordt aan het Hof een vraag gesteld over de bestaanbaarheid van artikel 318, § 2, van het Burgerlijk Wetboek met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met bepalingen van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, « doordat het de niet binnen de wettelijke termijn ingestelde vordering tot betwisting van het vaderschap als absolute grond van niet-ontvankelijkheid instelt, zonder dat de rechter bij wie een dergelijke vordering aanhangig is gemaakt, de mogelijkheid heeft om te beoordelen of de biologische waarheid, rekening houdend met de aanwezige belangen en met het gedrag van de partijen, niet moet samenvallen met de klaarblijkelijk door het betrokken kind beleefde socioaffectieve werkelijkheid ».

In de zaak nr. 5805 vraagt de verwijzende rechter het Hof ook of een verschillend antwoord zou kunnen worden gegeven op de vraag in de situatie waarin het vaderschap van het kind niet wordt betwist ten opzichte van de situatie van het kind wiens vaderschap wel wordt betwist.

B.2.2. Uit de gegevens van de zaken en uit de motivering van de verwijzingsbeslissingen blijkt dat de bodemgeschillen betrekking hebben op een vordering ingesteld door de man die het vaderschap van een kind opeist en aldus het vermoeden van vaderschap betwist.

Het Hof beperkt zijn onderzoek tot de hypothese zoals vermeld in artikel 318, § 2, eerste lid, tweede zinsnede van de tweede zin, van het Burgerlijk Wetboek.

B.3. De wet van 31 maart 1987 heeft, zoals het opschrift ervan aangeeft, verscheidene wetsbepalingen betreffende de afstamming gewijzigd.

Volgens de memorie van toelichting bestond de bedoeling van die wet onder meer erin « de waarheid zoveel mogelijk te benaderen », dat wil zeggen de biologische afstamming (*Parl. St.*, Senaat, 1977-1978, nr. 305/1, p. 3). In verband met de vaststelling van de afstamming van vaderszijde is erop gewezen dat « de wil om de regeling van de vaststelling

van de afstamming zo dicht mogelijk de waarheid te doen benaderen [...] het openstellen van de mogelijkheden tot betwisting tot gevolg [behoorde] te hebben » (*ibid.*, p. 12). Uit dezelfde parlementaire voorbereiding blijkt echter dat de wetgever tevens de « rust der families » in overweging heeft willen nemen en heeft willen beschermen door, indien hiertoe nodig, het zoeken naar de biologische waarheid te temperen (*ibid.*, p. 15). Hij heeft ervoor geopteerd niet af te stappen van het adagium « *pater is est quem nuptiae demonstrant* » (*ibid.*, p. 11).

Evenwel kon het vermoeden van vaderschap toen enkel worden betwist door de echtgenoot, door de moeder en door het kind, overeenkomstig het toenmalige artikel 332 van het Burgerlijk Wetboek.

B.4.1. Het afstammingsrecht is vervolgens diepgaand hervormd door de aanneming van de wet van 1 juli 2006 tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan.

Uit de parlementaire voorbereiding van die wet blijkt dat de wetgever de teksten die ter zake door het Hof werden afgekeurd, heeft willen hervormen en rekening heeft willen houden met de sociologische evolutie door de afstammingen binnen en buiten het huwelijk dichter bij elkaar te brengen :

« De wet van 1987 heeft nagenoeg alle verschillen uitgevlakt wat de *uitwerking* betreft, maar ze heeft een mechanisme van vermoeden van vaderschap in stand gehouden dat stuitende gevolgen heeft voor de *vaststelling* van de afstamming. [...] »

Dit wetsvoorstel beoogt dus tevens het vermoeden van vaderschap te behouden en er gevolgen aan te geven die nagenoeg dezelfde zijn als die van een erkenning » (*Parl. St.*, Kamer, 2003-2004, DOC 51-0597/001, p. 6).

« Tot slot moet een rechtszaak worden ingeleid binnen een termijn van een jaar (vanaf het ontdekken van de geboorte of vanaf het jaar waarin dat feit ontdekt wordt door de echtgenoot of door degene die het kind erkent indien hij niet de vader van het kind is) » (*Parl. St.*, Kamer, 2005-2006, DOC 51-0597/037, p. 5).

B.4.2. Ingevolge die wetswijziging kan het vermoeden van vaderschap thans worden betwist door de moeder, het kind, de man ten aanzien van wie de afstamming vaststaat en de persoon die het vaderschap van het kind opeist.

De achterliggende idee van de wetgever was de bekommernis om de toestand van de biologische vader van het kind van een gehuwde vrouw, die geen enkel recht had het vaderschap dat ten aanzien van de echtgenoot van die vrouw vaststond, te betwisten. Daardoor was de biologische vader volledig afhankelijk van de houding die de moeder aannam. De parlementaire voorbereiding geeft dienaangaande aan :

« Het is de bedoeling komaf te maken met een toestand die door de indieners van het wetsvoorstel als schokkend wordt ervaren, te weten het feit dat de biologische vader van het kind van een gehuwde vrouw het vaderschap van de echtgenoot niet mag betwisten. Krachtens de vigerende teksten beschikt de biologische vader over geen enkele mogelijkheid tot verzet en is hij aangewezen op wat de moeder terzake doet » (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/024, p. 59).

B.4.3.1. Een eerste wetsvoorstel stelde voor het vaderschap, dat vaststaat op basis van de vaderschapsregel, te laten betwisten « door iedere belanghebbende », naar het voorbeeld van de betwisting van de vaderlijke erkenning (*Parl. St.*, Kamer, 2003-2004, DOC 51-0597/001, p. 14, en *Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/024, p. 59). Daarmee werd in de eerste plaats de biologische vader van het uit een gehuwde vrouw geboren kind beoogd (*Parl. St.*, Kamer, 2003-2004, DOC 51-0597/001, p. 10).

Dat voorstel om aan « iedere belanghebbende » de mogelijkheid te bieden om een op een huwelijk gebaseerd vaderschap te betwisten, werd evenwel onredelijk bevonden, omdat er werd gevreesd de rust van het huwelijkse gezin te zeer te verstoren (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/024, p. 61).

B.4.3.2. Uiteindelijk werd besloten het betwistingsrecht uit te breiden tot « de persoon die het vaderschap van het kind opeist », terwijl het bezit van staat als grond van onontvankelijkheid van die vorderingen werd ingevoerd (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/026, amendement nr. 112, en *Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/029, subamendement nr. 134).

Het bereikte compromis beoogde, enerzijds, het vorderingsrecht te beperken tot de daadwerkelijke belanghebbenden, te weten de echtgenoot, de moeder, het kind en de man die het vaderschap opeist, en, anderzijds, de gezinscel waarin het kind opgroeit zoveel mogelijk te beschermen door het bezit van staat van het kind als belemmering voor dat vorderingsrecht

voorop te stellen en door in strikte termijnen voor het vorderingsrecht te voorzien (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/026, p. 6; *Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/032, p. 31).

B.4.4.1. Wat de termijnregeling voor de man die het vaderschap van het kind opeist betreft, werd voorgesteld het nieuw ingevoerde vorderingsrecht te laten uitoefenen « binnen een jaar na de ontdekking van de geboorte » (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/026; *Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/029; *Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/033, p. 8).

Voormeld wetsvoorstel werd bekritiseerd omdat daardoor in alle gevallen van vaderlijke afstamming binnen het huwelijk de rechtsonzekerheid en de onrust in het gezin door de dreiging van een vaderschapsbetwisting nodeloos zouden worden verlengd.

B.4.4.2. Uiteindelijk werd beslist de termijn vast te stellen op één jaar « na de ontdekking van het feit dat [de man die het vaderschap van het kind opeist] de vader van het kind is » (artikel 318, § 2, van het Burgerlijk Wetboek).

B.5. Het Hof dient artikel 318, § 2, eerste lid, tweede zinsnede van de tweede zin, van het Burgerlijk Wetboek te toetsen aan artikel 22 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Artikel 22 van de Grondwet bepaalt :

« Ieder heeft recht op eerbiediging van zijn privé-leven en zijn gezinsleven, behoudens in de gevallen en onder de voorwaarden door de wet bepaald.

De wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel waarborgen de bescherming van dat recht ».

Artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens bepaalt :

« 1. Eenieder heeft recht op eerbiediging van zijn privéleven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan met betrekking tot de uitoefening van dit recht dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving nodig is in het belang van 's lands veiligheid, de openbare veiligheid, of het economisch welzijn van het land, de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen ».

Uit de parlementaire voorbereiding van artikel 22 van de Grondwet blijkt dat de Grondwetgever een zo groot mogelijke concordantie heeft willen nastreven met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (*Parl. St.*, Kamer, 1992-1993, nr. 997/5, p. 2).

B.6. Het recht op de eerbiediging van het privéleven en het gezinsleven, zoals het door de voormelde bepalingen wordt gewaarborgd, beoogt in wezen de personen te beschermen tegen inmengingen in hun privéleven en hun gezinsleven.

Artikel 22, eerste lid, van de Grondwet en artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens sluiten een overheidsinmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven niet uit, maar vereisen dat in die inmenging wordt voorzien door een voldoende precieze wettelijke bepaling, dat zij beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte en dat zij evenredig is met de daarmee nagestreefde wettige doelstelling. Die bepalingen houden voor de overheid bovendien de positieve verplichting in om maatregelen te nemen die een daadwerkelijke eerbiediging van het privéleven en het gezinsleven verzekeren, zelfs in de sfeer van de onderlinge verhoudingen tussen individuen (EHRM, 27 oktober 1994, *Kroon e.a. t. Nederland*, § 31; EHRM, grote kamer, 12 oktober 2013, *Söderman t. Zweden*, § 78; 3 april 2014, *Konstantinidis t. Griekenland*, § 42).

B.7. De procedures met betrekking tot het vaststellen of betwisten van de vaderlijke afstamming, raken het privéleven van de verzoeker, omdat de materie van de afstamming belangrijke aspecten van iemands persoonlijke identiteit omvat (EHRM, 28 november 1984, *Rasmussen t. Denemarken*, § 33; 24 november 2005, *Shofman t. Rusland*, § 30; 12 januari 2006, *Mizzi t. Malta*, § 102; 16 juni 2011, *Pascaud t. Frankrijk*, §§ 48-49; 21 juni 2011, *Krušković t. Kroatië*, § 20; 22 maart 2012, *Ahrens t. Duitsland*, § 60; 12 februari 2013, *Krisztián Barnabás Tóth t. Hongarije*, § 28).

De in het geding zijnde regeling voor de betwisting van het vermoeden van vaderschap valt derhalve onder de toepassing van artikel 22 van de Grondwet en van artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.8.1. De wetgever beschikt bij de uitwerking van een regeling die een overheidsinmenging in het privéleven inhoudt, over een appreciatiemarge om rekening te houden met een billijk evenwicht tussen de tegenstrijdige belangen van het individu en de samenleving in haar geheel (EHRM, 26 mei 1994, *Keegan* t. Ierland, § 49; 27 oktober 1994, *Kroon e.a.* t. Nederland, § 31; 2 juni 2005, *Znamenskaya* t. Rusland, § 28; 24 november 2005, *Shofman* t. Rusland, § 34; 20 december 2007, *Phinikaridou* t. Cyprus, §§ 51 tot 53; 25 februari 2014, *Ostace* t. Roemenië, § 33).

Die appreciatiemarge van de wetgever is evenwel niet onbegrensd : om te oordelen of een wettelijke regeling verenigbaar is met het recht op de eerbiediging van het privéleven, moet worden nagegaan of de wetgever een billijk evenwicht heeft gevonden tussen alle rechten en belangen die in het geding zijn. Zulks vereist dat de wetgever niet alleen een afweging maakt tussen de belangen van het individu tegenover die van de samenleving in haar geheel, maar tevens tussen de tegenstrijdige belangen van de betrokken personen (EHRM, 6 juli 2010, *Backlund* t. Finland, § 46; 15 januari 2013, *Laakso* t. Finland, § 46; 29 januari 2013, *Röman* t. Finland, § 51).

Bij het uitwerken van een wettelijke regeling inzake afstamming dient de wetgever de bevoegde overheden in beginsel de mogelijkheid te bieden om *in concreto* een afweging te maken tussen de belangen van de verschillende betrokken personen, op gevaar af anders een maatregel te nemen die niet evenredig zou zijn met de nagestreefde wettige doelstellingen.

Zowel artikel 22bis, vierde lid, van de Grondwet als artikel 3, lid 1, van het Verdrag inzake de rechten van het kind verplichten de rechtscolleges om in de eerste plaats het belang van het kind in aanmerking te nemen in de procedures die op het kind betrekking hebben. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft verduidelijkt dat, bij het afwegen van de in het geding zijnde belangen, de belangen van het kind dienen te primeren (EHRM, 5 november 2002, *Yousef* t. Nederland, § 73; 26 juni 2003, *Maire* t. Portugal, §§ 71 en 77; 8 juli 2003, *Sommerfeld* t. Duitsland, §§ 64 en 66; 28 juni 2007, *Wagner en J.M.W.L.* t. Luxemburg,

§ 119; 6 juli 2010, *Neulinger en Shuruk* t. Zwitserland, § 135; 22 maart 2012, *Ahrens* t. Duitsland, § 63).

Hoewel het belang van het kind de eerste overweging vormt, heeft het geen absoluut karakter. Bij de afweging van de verschillende op het spel staande belangen, neemt het belang van het kind een bijzondere plaats in door het feit dat het de zwakke partij is in de familiale relatie. Uit die bijzondere plaats volgt evenwel niet dat met de belangen van de andere in het geding zijnde partijen geen rekening zou kunnen worden gehouden.

B.8.2. In het bijzonder voor wat de termijnen in het afstammingsrecht betreft, wordt door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens het invoeren van termijnen op zich niet strijdig geacht met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens; enkel de aard van een dergelijke termijn kan als strijdig worden beschouwd met het recht op eerbiediging van het privéleven (EHRM, 6 juli 2010, *Backlund* t. Finland, § 45; 15 januari 2013, *Laakso* t. Finland, § 45; 29 januari 2013, *Röman* t. Finland, § 50; 3 april 2014, *Konstantinidis* t. Griekenland, § 46).

B.8.3. Bovendien wordt door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aanvaard dat de appreciatiemarge van de nationale wetgever groter is wanneer er bij de lidstaten van de Raad van Europa geen consensus bestaat omtrent het belang dat in het geding is, noch omtrent de manier waarop dat belang dient te worden beschermd (EHRM, 22 maart 2012, *Ahrens* t. Duitsland, § 68). Daarnaast benadrukt het Europees Hof dat het niet zijn taak is om, in de plaats van de nationale overheden, beslissingen te nemen (EHRM, 15 januari 2013, *Laakso* t. Finland, § 41).

B.9.1. De rust der families en de rechtszekerheid van de familiale banden, enerzijds, en het belang van het kind, anderzijds, zijn legitieme doelstellingen waarvan de wetgever kan uitgaan om een onbeperkte mogelijkheid tot betwisting van het vaderschap te verhinderen, zodat de wetgever vervaltermijnen kon invoeren (zie EHRM, 28 november 1984, *Rasmussen* t. Denemarken, § 41; 12 januari 2006, *Mizzi* t. Malta, § 88; 6 juli 2010, *Backlund* t. Finland, § 45; 15 januari 2013, *Laakso* t. Finland, § 45; 29 januari 2013, *Röman* t. Finland, § 50).

B.9.2. In dat opzicht is het pertinent om de biologische werkelijkheid niet *a priori* te laten prevaleren op de socioaffectieve werkelijkheid van het vaderschap.

B.10. Het is derhalve redelijk verantwoord dat de man die het vaderschap van het kind opeist, slechts over een korte termijn beschikt om het vermoeden van vaderschap van de echtgenoot van de moeder te betwisten.

B.11. De in de zaak nr. 5727 gestelde prejudiciële vraag en de eerste in de zaak nr. 5805 gestelde prejudiciële vraag dienen ontkennend te worden beantwoord.

B.12. De omstandigheid dat het biologische vaderschap van diegene die het vaderschap van het kind opeist, niet wordt betwist, wijzigt niets aan de in B.10 gedane vaststelling. Om redenen die identiek zijn aan die welke in B.3 tot B.10 zijn uiteengezet, dient de tweede in de zaak nr. 5805 gestelde prejudiciële vraag ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 318, § 2, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek schendt niet de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre de man die het vaderschap van het kind opeist de vordering tot betwisting van vaderschap moet instellen binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat hij de vader is van het kind.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 9 oktober 2014.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

J. Spreutels